

Κατηγορία: Συνεργασία μεταξύ Συνομηλίκων

Πρόγραμμα Καθοδήγησης από Συνομηλίκους/-κες για Μαθητές/-τριες

SCIREARLY

Εργαλειοθήκη
Επιτυχημένες Μαθησιακές
Πρακτικές για την Ευημερία
Όλων των Παιδιών

**ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΡΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

Ευχαριστίες

Συντάκτες του παρόντος εγγράφου και εταίροι του έργου είναι οι εξής:
Πανεπιστήμιο του Deusto, Ισπανία (Συντονιστής του Έργου)
ΚΜΟΡ – Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας, Ελλάδα
Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών και Καινοτομίας, Πορτογαλία
CESIE, Ιταλία
Πανεπιστήμιο του Δουβλίνου, Ιρλανδία
Red Barnet, MHPSS Collaborative, Δανία
Πανεπιστήμιο του Πόρτο, Πορτογαλία
Πανεπιστήμιο της Μάλτας, Μάλτα
Ευρωπαϊκή Ένωση Γονέων, Βέλγιο
Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι, Φινλανδία
Πανεπιστήμιο του Νιουκάσλ Απόν Τάιν (Newcastle Upon Tyne), Ηνωμένο Βασίλειο

© Copyright 2024

Η παρούσα εργασία διατίθεται με άδεια χρήσης Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY-NC-SA 4.0).

Ημερομηνία δημοσίευσης: 2024

Οι εικόνες χρησιμοποιήθηκαν με άδεια από το Shutterstock.com.

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας «Ορίζοντας Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της Συμφωνίας Επιχορήγησης αριθ. 101061288. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συντάκτη/-κτών και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Έρευνας. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.

A group of diverse children are shown in a classroom setting. In the upper portion, a boy in a plaid shirt has his arms raised in a celebratory gesture, surrounded by other children who are also smiling and raising their hands. In the lower portion, a group of children are gathered around a desk, looking at a laptop screen. One child is pointing at the screen while others look on with interest. The background features educational posters on the wall and a potted plant on the left. The entire image is overlaid with a semi-transparent yellow filter.

Κατηγορία: Συνεργασία μεταξύ Συνομηλίκων

Εισαγωγή

Η εργαλειοθήκη «Επιτυχημένες Μαθησιακές Πρακτικές για την Ευημερία Όλων των Παιδιών» είναι ένας πρακτικός πόρος που δείχνει πώς μπορούν να δημιουργηθούν επιτυχημένα μαθησιακά περιβάλλοντα στις τάξεις, τα σχολεία και τις κοινότητες. Βοηθά τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις διευθυντές/-ντριες των σχολείων να αναπτύξουν αποτελεσματικούς χώρους μάθησης, οι οποίοι βελτιώνουν τις βασικές δεξιότητες, υποστηρίζουν τους/τις μαθητές/-τριες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και αναπτύσσουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών. Η εργαλειοθήκη βασίζεται σε είκοσι (20) μελέτες περίπτωσης από εννέα (9) ευρωπαϊκές χώρες και παρουσιάζει πρακτικές στρατηγικές που έχουν εφαρμοστεί σε πραγματικά σχολεία.

Οι εν λόγω μελέτες περίπτωσης προέρχονται από σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την Ευρώπη που βοήθησαν με επιτυχία μαθητές/-τριες με χαμηλές επιδόσεις και απέτρεψαν την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου. Η έρευνα διεξήχθη σε διάφορα σχολεία στην Πορτογαλία, την Ιρλανδία, τη Φινλανδία, τη Δανία, την Ισπανία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Μάλτα. Από αυτά τα σχολεία συγκεντρώσαμε συγκεκριμένες πρακτικές που βελτιώνουν τόσο την ακαδημαϊκή μάθηση όσο και την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη.

Η εργαλειοθήκη οργανώνεται γύρω από πέντε (5) βασικούς τομείς επιτυχημένων μαθησιακών περιβαλλόντων:

Παιδαγωγικές Προσγγίσεις

Αλληλεπίδραση Εκπαιδευτικών και Μαθητών/-τριών

Συνεργασία μεταξύ Συνομηλίκων

Συνεργασία Σχολείου - Οικογένειας - Κοινότητας

Ευημερία και Υποστήριξη

Αν και κάθε εργαλείο τοποθετείται σε έναν από τους παραπάνω τομείς, πολλά εργαλεία λειτουργούν σε πολλούς τομείς. Για παράδειγμα, οι «Διαδραστικές Ομάδες» όχι μόνο βοηθούν τους/τις μαθητές/-τριες να εργάζονται μαζί, αλλά επίσης δημιουργούν συνδέσεις με την κοινότητα, ενισχύουν την ευημερία και βελτιώνουν τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα.

Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι τα πιο επιτυχημένα σχολεία χρησιμοποιούν πολλά εργαλεία ταυτόχρονα. Παρά το γεγονός ότι κάθε εργαλείο μπορεί να βοηθήσει από μόνο του, τα καλύτερα αποτελέσματα προκύπτουν από την αξιοποίηση και των πέντε (5) τομέων σε ολόκληρο το σχολείο. Σας συμβουλεύουμε να εξετάσετε τα τρέχοντα δυνατά σημεία και τους τομείς βελτίωσης του σχολείου σας για να μπορέσετε να επιλέξετε τα πιο χρήσιμα εργαλεία για την περίπτωσή σας.

Η παρούσα εργαλειοθήκη είναι διαθέσιμη ως διαδικτυακή πλατφόρμα σε επτά (7) γλώσσες: ισπανικά, πορτογαλικά, αγγλικά, φινλανδικά, μαλτέζικα, ελληνικά και ιταλικά. Όλα τα εργαλεία έχουν δοκιμαστεί προσεκτικά και έχουν αναπτυχθεί μέσω διαλογικής συνημιουργίας με σχεδόν 1.000 συμμετέχοντες/-χουσες στο έργο SCIREARLY, μεταξύ των οποίων προσωπικό σχολείων, μαθητές/-τριες, οικογένειες και μέλη της κοινότητας.

Μοιραζόμαστε επιτυχημένες πρακτικές από διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα με προσιτό τρόπο και εργαζόμαστε για τη δημιουργία σχολείων όπου όλα τα παιδιά μπορούν να ευδοκιμήσουν ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους.

Γλωσσάριο

Η ενότητα του γλωσσάριου είναι απαραίτητη σε αυτή την εργαλειοθήκη για την παροχή σαφών ορισμών των βασικών όρων και εννοιών, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι/-λες οι χρήστες/-στριες, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, των διευθυντών/-ντριών σχολείων, των εμπειρογνομόνων εκπαίδευσης, των φορέων χάραξης πολιτικής και των μελών της κοινότητας, μπορούν να κατανοήσουν πλήρως και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τις επιτυχημένες πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης. Αυτή η ενότητα συμβάλλει στην κάλυψη τυχόν κενών στην ορολογία, καθώς και στη συνεπή κατανόηση διευκολύνοντας την εφαρμογή τεκμηριωμένων στρατηγικών και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων των μαθητών/-τριών.

Διαλογική Διδασκαλία και Μάθηση

Η διαλογική διδασκαλία και μάθηση δίνει έμφαση στον διάλογο ως το πρωταρχικό μέσο για την επίτευξη κατανόησης, μάθησης και ανάπτυξης. Μια διαλογική προσέγγιση στη διδασκαλία και τη μάθηση στοχεύει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο όλοι/-λες οι μαθητές/-τριες, οι εκπαιδευτικοί και άλλα μέλη της κοινότητας συμμετέχουν ενεργά σε έναν ουσιαστικό και με σεβασμό διάλογο. Ακολουθούν ορισμένες από τις βασικές αρχές της Διαλογικής Διδασκαλίας και Μάθησης:

Διασφάλιση ότι η φωνή όλων εκτιμάται εξίσου και ότι όλοι/-λες έχουν την ευκαιρία να συνεισφέρουν στον διάλογο. Αυτό ενθαρρύνει τις διαφορετικές απόψεις και βεβαιώνει ότι όλες οι φωνές ακούγονται.

Αναγνώριση και εκτίμηση του πολιτισμικού υπόβαθρου και των εμπειριών όλων των μαθητών/-τριών και των εκπαιδευτικών. Αυτό συμβάλλει στη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς και με μεγαλύτερη κατανόηση.

Οι διαλογικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ μαθητών/-τριών, εκπαιδευτικών-μαθητών/-τριών και εντός της κοινότητας είναι προσανατολισμένες προς τον μετασχηματισμό του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου και δημιουργούν βέλτιστες συνθήκες για μάθηση και ανάπτυξη.

Συνδημιουργία νοήματος και κατανόησης μέσω του διαλόγου μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών. Αυτή η συνεργατική διαδικασία συμβάλλει στην εμπάθυνση της κατανόησης και της διατήρησης των πληροφοριών.

Οικοδόμηση αισθήματος κοινότητας και αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών. Η αρχή αυτή προάγει τη συνεργασία και τη συλλογική ευθύνη για τη μάθηση.

Σεβασμός και εκτίμηση των διαφορών μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών. Ο διάλογος θα πρέπει να γιορτάζει τη διαφορετικότητα και να τη χρησιμοποιεί ως πόρο μάθησης. Ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και προτρέπει όλους/-λες να σκέφτονται σε βάθος και να αμφισβητούν τις παραδοχές.

Συναισθηματική Διάσταση

Αναγνωρίζει τη σημασία των ποιοτικών σχέσεων στη μάθηση. Οι επιτυχημένες πρακτικές δημιουργούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον στο οποίο οι μαθητές/-τριες και οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ασφαλείς, υποστηριζόμενοι/-νες και σίγουροι/-ρες ότι μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους.

Αυθεντική Μάθηση

Διασφαλίζει ότι ο διάλογος και η μάθηση είναι συναφείς με τις εμπειρίες και τα πλαίσια της πραγματικής ζωής των μαθητών/-τριών και των εκπαιδευτικών. Αυτό καθιστά τη μάθηση πιο ουσιαστική και εφαρμόσιμη.

Διαγλωσσικότητα

Όταν ένα άτομο μιλάει σε μια γλώσσα, ενώ ένα άλλο άτομο απαντά σε μια άλλη.

Τάξεις Υποδοχής

Τάξεις στις οποίες τα παιδιά με άλλη μητρική γλώσσα φοιτούν σε ειδικές τάξεις όπου χρησιμοποιείται η διαγλωσσικότητα για να βοηθηθούν να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής - με σκοπό να εισέλθουν στη γενική εκπαίδευση, καθώς αποκτούν γλωσσική επάρκεια.

Πρόγραμμα Καθοδήγησης από Συνομηλίκους/-κες για Μαθητές/-τριες

Κατηγορία: Συνεργασία μεταξύ Συνομηλίκων |
Πρόγραμμα Καθοδήγησης από Συνομηλίκους/-κες για Μαθητές/-τριες

Επισκόπηση:

Ο κύριος στόχος του προγράμματος καθοδήγησης από συνομηλίκους/-κες (peer mentoring) είναι να βοηθούν οι μαθητές/-τριες ο/η ένας/μία τον/την άλλον/-λη, με έναν/μία μαθητή/-τρια που έχει καλή επίδοση σε ένα μάθημα να παρέχει υποστήριξη σε έναν/μία άλλο/-λη μαθητή/-τρια για να βελτιώσει τις επιδόσεις του/της.

Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε μαθητές/-τριες ηλικίας 10 έως 18 ετών, αν και μπορεί να αναπτυχθεί και με μικρότερους/-ρες μαθητές/-τριες (ηλικίας 6 έως 10 ετών). Είναι σημαντικό οι μαθητές/-τριες-μέντορες να έχουν προχωρήσει περισσότερο στη μελέτη του αντικειμένου, ώστε να είναι άνετοι/-τες με τα θέματα στα οποία βοηθούν τους/τις μικρότερους/-ρες ή με λιγότερες γνώσεις μαθητές/-τριες.

Το εν λόγω εργαλείο μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο ενός σχολικού συγκροτήματος ή σε συγκεκριμένες τάξεις ή σχολικές ομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τη διαθεσιμότητα των εποπτευόντων/-ουσών εκπαιδευτικών. Πρόκειται για μια πολλά υποσχόμενη προσέγγιση, διότι μπορεί να στηρίξει μαθητές/-τριες σε διαφορετικές καταστάσεις ευαλωτότητας ή δυσκολίας, να εμπλέξει μαθητές/-τριες σε διαφορετικούς ρόλους και να ενισχύσει τις σχέσεις στο σχολείο. Η καθοδήγηση συνομηλίκων μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/-τριες να προσφέρουν αμοιβαία βοήθεια, να μοιράζονται τις δυσκολίες και να παρέχουν βοήθεια στη μάθηση σε μαθητές/-τριες διαφορετικών τάξεων. Ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/-τριες να αναλαμβάνουν ευθύνες, να βοηθούν ο/η ένας/μία τον/την άλλον/-λη και να μοιράζονται τις γνώσεις τους.

Βήματα Υλοποίησης:

Προετοιμασία:

- Οι διευθυντές/-ντριες των σχολείων πρέπει να ρωτήσουν τους/τις μαθητές/-τριες και τους/τις εκπαιδευτικούς πόσο ενδιαφέρονται και πόσο παρακινούνται να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα καθοδήγησης. Για να γίνει αυτό, πρέπει να διαθέσουν χρόνο στους/στις συμμετέχοντες/-χουσες μαθητές/-τριες και εκπαιδευτικούς, ώστε οι μαθητές/-τριες να μπορούν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα καθοδήγησης και να έχουν επαρκή υποστήριξη και εποπτεία από εκπαιδευτικούς διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων.
- Το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου (όπως οι ψυχολόγοι) θα πρέπει να συμμετέχει στη διαδικασία ταιριάσματος μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών, καθώς και στην παρακολούθηση και μεταπαρακολούθηση (follow-up) του προγράμματος καθοδήγησης. Ακόμη, μπορούν να συνεισφέρουν στρατηγικές για την παρακίνηση των μαθητών/-τριών και την υποστήριξη της συμμετοχής τους, καθώς και να ακούν τους/τις μαθητές/-τριες καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος καθοδήγησης.
- Το σχολείο θα πρέπει επίσης να δημιουργήσει τις φυσικές και υλικές συνθήκες (π.χ. μια αίθουσα ή μια βιβλιοθήκη με ειδικό χώρο) ώστε οι μαθητές/-τριες να μπορούν να επικεντρωθούν στη διεξαγωγή του προγράμματος καθοδήγησης.

Υλοποίηση:

- Το πρόγραμμα καθοδήγησης θα πρέπει να διαρκεί ένα (1) σχολικό έτος και να ανανεώνεται κάθε χρόνο, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν μαθητές/-τριες από διαφορετικές σχολικές τάξεις και σε διαφορετικά σχολικά μαθήματα.
- Κατά την επιλογή των ζευγαριών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γνωστικό αντικείμενο στο οποίο ο/η καθοδηγούμενος/-νη (mentee) έχει τις σοβαρότερες δυσκολίες και τα γνωστικά αντικείμενα στα οποία ο/η μαθητής/-τρια-μέντορας μπορεί να έχει μεγαλύτερο κίνητρο να βοηθήσει. Η διαδικασία θα πρέπει να εστιάζει στην αποσαφήνιση των αμφιβολιών και τη βελτίωση της κατανόησης, σε πνεύμα αμοιβαίας βοήθειας και ενσωμάτωσης μεταξύ των μαθητών/-τριών-μεντόρων και των καθοδηγούμενων.
- Οι μέντορες και οι καθοδηγούμενοι/-νες θα πρέπει να τηρούν ημερολόγιο καθοδήγησης, ώστε οι εκπαιδευτικοί να μπορούν να παρακολουθούν τυχόν δυσκολίες και να παρεμβαίνουν όταν χρειάζεται.
- Η καθοδήγηση από συνομηλίκους/-κες μπορεί να περιλαμβάνει την προετοιμασία των μαθητών/-τριών για τις περιόδους αξιολόγησης, ώστε να βελτιωθούν οι σχολικές επιδόσεις, ιδίως σε κρίσιμα γνωστικά αντικείμενα.
- Εξετάστε τη διαθεσιμότητα και τα κίνητρα των εκπαιδευτικών να πλαισιώνουν το ταίριασμα των μαθητών/-τριών και να παρακολουθούν το πρόγραμμα στο σχολείο.
- Ορίστε έναν μέγιστο αριθμό μαθητών/-τριών ανά μέντορα, ώστε να μην επιβαρύνονται οι μαθητές/-τριες-μέντορες και να διασφαλίζεται ότι το πρόγραμμα είναι διαχειρίσιμο.
- Διασφαλίστε ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα καθοδήγησης είναι εθελοντική και ότι οι μαθητές/-τριες λαμβάνουν υποστήριξη, ενθάρρυνση και εκτίμηση για τη συμμετοχή τους σε αυτό το πρόγραμμα.

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση:

Η αναστοχαστική πρακτική αποφέρει πολλαπλά οφέλη και γι' αυτό, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση θα πρέπει να διενεργείται από ποιοτική σκοπιά και να επιδιώκει βελτιώσεις. Για τον σκοπό αυτό, προτείνουμε τα εξής:

- Δημιουργία προσδοκιών μεταξύ μέντορα και καθοδηγούμενου/-νης με τη σύνταξη ενός εγγράφου που καθορίζει τις ευθύνες της συμμετοχής στο πρόγραμμα για ένα ακαδημαϊκό έτος και θέτει όρια όσον αφορά τον μέγιστο αριθμό καθοδηγούμενων ανά μέντορα (συνήθως περίπου 2 έως 3 μαθητές/-τριες). Τα έγγραφα αυτά, θα πρέπει να συνδιαμορφώνονται με τους/τις μέντορες και τους/τις καθοδηγούμενους/-νες σχετικά με τα θέματα που τους ενδιαφέρουν σε αυτή τη σχέση.
- Εβδομαδιαία συμπλήρωση του ημερολογίου καθοδήγησης.
- Μηνιαία ή διμηνιαία παρακολούθηση και αξιολόγηση από τους/τις εκπαιδευτικούς (και άλλους/-λες επαγγελματίες) που είναι υπεύθυνοι/-νες για το πρόγραμμα ή τα γνωστικά αντικείμενα που καλύπτονται, μαζί με τους/τις συμμετέχοντες/-χουσες μαθητές/-τριες (μέντορες και καθοδηγούμενους/-νες).
- Καθορισμός διαδικασιών για επικοινωνία και αναφορά δυσκολιών στη διαδικασία καθοδήγησης, είτε αυτές σχετίζονται με τη μάθηση είτε με τις διαπροσωπικές σχέσεις, και ανάπτυξη διαδικασιών για την αντιμετώπισή τους. Αυτό θα εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα του προγράμματος και την έγκαιρη επίλυση των προβλημάτων.
- Στο τέλος του σχολικού έτους, το πρόγραμμα θα πρέπει να αξιολογείται (διαδικασία αυτοαξιολόγησης), γεγονός που επιτρέπει τον εποικοδομητικό αναστοχασμό και την αξιολόγηση της συμμετοχής και της συμβολής των συναδέλφων.
- Θα πρέπει να βρεθούν σχετικοί με το πλαίσιο τρόποι για να εκτιμηθεί η συμμετοχή των μεντόρων και των καθοδηγούμενων.

Παραδείγματα και Μελέτες Περίπτωσης:

Σε μια μελέτη περίπτωσης ενός σχολικού συγκροτήματος που υλοποιεί ένα πρόγραμμα καθοδήγησης από συνομηλίκους/-κες, υπάρχει μια σχέση μέντορα-καθοδηγούμενου/-νης μεταξύ συνομηλίκων, στην οποία ένας/μία μαθητής/-τρια με περισσότερες ικανότητες σε ένα συγκεκριμένο μάθημα είναι διαθέσιμος/-μη να βοηθήσει και να μελετήσει με έναν/μία μαθητή/-τρια που έχει περισσότερες δυσκολίες στο συγκεκριμένο μάθημα. Η διαδικασία αυτή παρακολουθείται από τους/τις επαγγελματίες κοινωνικής εκπαίδευσης του σχολικού συγκροτήματος και από τους/τις εκπαιδευτικούς.

Ακολουθούν αποσπάσματα από μια συνέντευξη σε ομάδα εστιασμένης συζήτησης (focus group) με μαθητές/-τριες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν ως μέντορες στα οποία παρουσιάζονται οι απόψεις τους σχετικά με τη σχολική υποστήριξη και το πρόγραμμα καθοδήγησης:

M.: «Δεν είναι ότι η D. έχει δυσκολίες, αλλά μου αρέσει να βοηθάω, και καταλήγουμε να μελετάμε μαζί, και συνήθως έχουμε καθοδήγηση τις Τρίτες και τις Παρασκευές το μεσημέρι.

Πάντα μελετάμε την ύλη για το διαγώνισμα που έχουμε μπροστά μας, και στο τέλος, όχι μόνο εκείνη μελετάει, αλλά και εγώ καταλήγω να κάνω επανάληψη των μαθημάτων».

D.: (...) «Αυτό κάνω και εγώ με τη μέντορά μου, αλλά στα πορτογαλικά, της διδάσκω τη γραμματική που δεν ξέρει· θα έπρεπε να τη γνωρίζει από άλλες χρονιές.

(...)

Ναι, αναγκάζομαι να μελετώ όταν διδάσκω».

M.: «Εμείς το επιλέξαμε· εγώ επέλεξα να την καθοδηγήσω επειδή μου το ζήτησε, στην περίπτωσή της. Όμως συνήθως, οι μεγαλύτεροι μαθητές υπογράφουν για να γίνουν μέντορες, και στη συνέχεια οι καθηγητές και οι άλλοι εκπαιδευτικοί καθοδηγούν τους μέντορες. Συνήθως, είναι από τον δεύτερο κύκλο, δηλαδή (...) για παράδειγμα, ένας μαθητής της 10ης τάξης μπορεί να βοηθάει έναν μαθητή της 5ης ή της 6ης τάξης, κάπως έτσι».

Φαίνεται ότι οι μαθητές/-τριες σε αυτό το σχολείο αναγνωρίζουν την πρακτική ως εθελοντική, ενεργητική και αμοιβαία επωφελή. Επιπλέον, θεωρούν ότι ενισχύει τη μεταξύ τους σχέση και τη σχέση τους με τα μαθήματα που μαθαίνουν και διδάσκουν. Συνήθως, όπως επισημαίνει η παραπάνω μαθήτρια, οι μεγαλύτεροι/-ρες μαθητές/-τριες είναι μέντορες για τους/τις μικρότερους/-ρες μαθητές/-τριες, ενώ οι ίδιοι/-διες λαμβάνουν υποστήριξη από τους/τις εκπαιδευτικούς σχετικά με τον ρόλο του/της μέντορα. Αυτή η αλυσίδα υποστήριξης δημιουργεί τη δομή της πρακτικής.

Μια πρόκληση του peer mentoring είναι ότι δεν μπορεί να αποσαφηνίσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μέντορες και οι καθοδηγούμενοι/-νες και να τους καταστήσει σαφές ότι το πρόγραμμα καθοδήγησης ενδεχομένως να μην μπορεί να λύσει όλα τα/τις προβλήματα/αμφιβολίες ή δυσκολίες των μαθητών/-τριών και, ως εκ τούτου, ο/η μέντορας των μαθητών/-τριών θα πρέπει:

- Να ζητά βοήθεια από έναν/μία εκπαιδευτικό ή τον/την υπεύθυνο/-νη καθηγητή/-τρια του τμήματος που πλαισιώνει το πρόγραμμα καθοδήγησης όποτε χρειάζεται.
- Να καταγράφει στο ημερολόγιο μέντορα τα προβλήματα ή τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει.
- Να ενημερώνει τον/την υπεύθυνο/-νη καθηγητή/-τρια ή τον/τη διευθυντή/-ντρια αν δεν αισθάνεται ότι μπορεί να βοηθήσει τον/την καθοδηγούμενο/-νη στα προβλήματά του/της.

Στη μελέτη περίπτωσης του σχολείου, οι μαθητές/-τριες αισθάνθηκαν ότι το πρόγραμμα καθοδήγησης και η διδακτική υποστήριξη, ακόμη και όταν εμπλέκονται άμεσα οι εκπαιδευτικοί, μπορεί μερικές φορές να μην αρκούν για την αντιμετώπιση όλων των δυσκολιών που έχουν στα σχολικά τους μαθήματα, ιδίως στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως δείχνει το ακόλουθο παράδειγμα της ομάδας εστιασμένης συζήτησης:

D.: «Στην πραγματικότητα, σε αυτό το σχολείο, υπάρχει πολλή υποστήριξη, αλλά δεν είναι αρκετή για ένα άτομο που έχει δυσκολίες· όπως είπε η ΜΤ. έχει προβλήματα στα αγγλικά, όπως και εγώ. Έχω πολλές [δυσκολίες], και [λαμβάνω] υποστήριξη στα αγγλικά [φροντιστήριο] από τον καθηγητή μου. Αυτό όμως δεν αρκεί και δεν νομίζω ότι όλοι έχουν τη δυνατότητα να πάνε σε φροντιστήριο ή να πληρώσουν για φροντιστηριακή υποστήριξη εκτός σχολείου. Παρόλο που το σχολείο προσπαθεί να κάνει ό,τι μπορεί για να βοηθήσει, υπάρχουν και περιπτώσεις στις οποίες χρειάζονται περισσότερα».

Οφέλη:

Τα κύρια οφέλη από τη χρήση αυτού του εργαλείου είναι:

- Ο ρόλος των μαθητών/-τριών, οι οποίοι/-ες γίνονται αντιληπτοί/-πτες ως πόροι για την επίλυση προβλημάτων στη σχολική κοινότητα (Zimmerman et al., 2002· Dubois et al., 2002)·
- Το γεγονός ότι ενθαρρύνεται η δημιουργία προτύπων μεταξύ των μαθητών/-τριών (Tanaka & Reid, 1997)·
- Η προώθηση της αμοιβαίας υποστήριξης, του αισθήματος ευθύνης μεταξύ μεντόρων και καθοδηγούμενων και του αισθήματος του ανήκειν στη σχολική κοινότητα·
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων, η αυξημένη ενασχόληση με τα σχολικά μαθήματα και η βελτίωση της μάθησης για τους/τις καθοδηγούμενους/-νες και τους/τις μέντορες.

«Το πρόγραμμα καθοδήγησης, στο οποίο ένας μαθητής καθοδηγεί έναν άλλο, λειτουργεί πολύ καλά. Μπορούν ακόμη και να είναι από την ίδια τάξη και να έχουν την ίδια ηλικία ή να είναι από διαφορετικές τάξεις. Είμαι ένας από τους καθηγητές που πλαισιώνει τα προγράμματα mentoring και έχω μια ομάδα με έναν μέντορα από την ίδια τάξη, την έβδομη τάξη. Έχω και τρεις μαθητές της έβδομης τάξης που λαμβάνουν καθοδήγηση από μαθητές της ένατης τάξης. Αυτό λειτουργεί εξίσου πολύ καλά.

Πρέπει να θέλεις να γίνεις μέντορας ενός ατόμου επειδή νιώθεις την ανάγκη να βοηθήσεις και να δεις τον άλλον να αναπτύσσει και εσύ μαζί του. Νομίζω ότι είναι απαραίτητο». (CS, εκπαιδευτικός, ESBD)

«Είναι ένα φανταστικό πρόγραμμα. Δείχνει τι είμαστε. Είναι ένα εξαιρετικό πρόγραμμα καθοδήγησης στο οποίο οι ίδιοι οι μαθητές βοηθούν ο ένας τον άλλον. Είμαι πολύ καλός σε αυτό το μάθημα, οπότε θα βοηθήσω τον συμμαθητή μου, τον μαθητή της ένατης τάξης, και θα τον βοηθήσω να μελετήσει και θα του δώσω κίνητρα.

Δίνουμε βοήθεια στους μαθητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, αλλά από την άλλη πλευρά, εκτιμούμε και τις δεξιότητες των ανθρώπων που είναι μέντορες, γιατί είναι εκεί για να βοηθήσουν, και αυτό είναι πολύ σημαντικό, να προσέχουμε τους δικούς μας. Είναι σημαντικό. Οι άνθρωποι συμμετέχουν. Ίσως γι' αυτό δεν έχουμε προβλήματα πειθαρχίας». (PT, εκπαιδευτικός, ESBD)

Συμβουλές Επιτυχίας :

Το πρόγραμμα καθοδήγησης μπορεί να ωφελήσει σημαντικά τους/τις μαθητές/-τριες:

Είναι προτιμότερο να υπάρχει διαφορά ηλικίας τουλάχιστον δύο (2) ετών μεταξύ μέντορα και καθοδηγούμενου/-νης (Gensemer, 2000).

Οι μαθητές/-τριες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα mentoring βλέπουν τη μεταξύ τους σχέση ως ευκαιρία για συνεργατική μάθηση.

Οι μαθητές/-τριες λαμβάνουν υποστήριξη και ανατροφοδότηση από τους/τις υπεύθυνους/-νες καθηγητές/-τριες του προγράμματος ή τον/τη διευθυντή/-ντρια, ώστε να μπορούν να θέτουν ερωτήσεις και να κάνουν απολογισμό, τόσο από την πλευρά των μεντόρων όσο και από την πλευρά των καθοδηγούμενων.

Οι στόχοι της καθοδήγησης θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης, έτσι ώστε τόσο ο/η μέντορας όσο και ο/η καθοδηγούμενος/-νη να κατανοούν τι απαιτείται και να συμφωνούν ρητά.

Θα πρέπει να τηρείται ημερολόγιο καθοδήγησης, το οποίο θα περιλαμβάνει τις ημερομηνίες των συνεδριών, την ύλη που καλύφθηκε, τις παρατηρήσεις ή τις δυσκολίες που πρέπει να αναφερθούν.

Το σχολείο πρέπει να αναλάβει την ευθύνη τόσο για τους υλικούς και ανθρώπινους πόρους (εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες) που σχετίζονται με το πρόγραμμα καθοδήγησης όσο και για την παρακολούθηση και την αξιολόγησή του με τους/τις μαθητές/-τριες.

Το πρόγραμμα καθοδήγησης πρέπει να έχει εθελοντικό χαρακτήρα και να απευθύνεται στους/στις μαθητές/-τριες, να λαμβάνει τακτικά υπόψη του τους/τις μέντορες και τους/τις καθοδηγούμενους/-νες και να βρίσκει τρόπους να στηρίζει και να εκτιμά τη συμμετοχή τους.

Πρόσθετοι Πόροι:

Οι παρακάτω σύνδεσμοι (links) αναφέρονται σε εργασίες που έγιναν από εκπαιδευτικούς και άλλους/-λες επαγγελματίες στο πλαίσιο εργαστηρίου που διοργάνωσε η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης για το πρόγραμμα καθοδήγησης:

<https://dge.padlet.org/dge/jornadas-psicologia-educa-o-2020-c04gkpdix466c7js/wish/wK-mOZ5N2voLnWzMA>

<https://dge.padlet.org/dge/jornadas-psicologia-educa-o-2020-c04gkpdix466c7js/wish/lkD-VaKJjlv7yWPP9>

<https://dge.padlet.org/dge/jornadas-psicologia-educa-o-2020-c04gkpdix466c7js/wish/4b3zaM-m2lYDda2j7>

<https://dge.padlet.org/dge/jornadas-psicologia-educa-o-2020-c04gkpdix466c7js/wish/mDRx-WBdDM9mwQjb1>

<https://dge.padlet.org/dge/jornadas-psicologia-educa-o-2020-c04gkpdix466c7js/wish/wK-mOZ5N2v4k0WzMA>

Αναφορές (Υποστηρικτικές θεωρητικές αναφορές):

DuBois, D., Portillo, N., Rhodes, J, Silverthorn, N. & Valentine, J. (2002) How Effective Are Mentoring Programs for Youth? A Systematic Assessment of the Evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 12(2) 57 –91.

Gensemer, P. (2000). Effectiveness of cross-age and peer mentoring programs. *Information Analysis*, 30, 1-15.

Tanaka, G. & Reid, K. (1997). Peer helpers: Encourage kids to confide. *Educational Leadership*, 55(2), 29-31.

Zimmerman, M. A.; Bingenheimer, J. B.; Notaro, P. C. (2002). Natural mentors and adolescent resiliency: a study with urban youth. *American Journal of Community Psychology*, 30(2), 221-243.

Συμπέρασμα:

- Στο πρόγραμμα καθοδήγησης, οι μαθητές/-τριες αναγνωρίζουν τον ρόλο τους στο να βοηθούν τους άλλους με τη μάθησή τους και αναλαμβάνουν αυτή την ευθύνη, έτσι ώστε με τη συμμετοχή τους να αντιμετωπίζουν και άλλα ζητήματα, όπως το αίσθημα του ανήκειν.
- Αν υλοποιηθεί με συνέπεια, το πρόγραμμα καθοδήγησης από συνομηλίκους/-κες υποστηρίζει και ενισχύει τις σχεσιακές και συναισθηματικές δεξιότητες των μαθητών/-τριών και την εγγύτητα με το σχολείο. Αναγνωρίζει τις ανάγκες και την αξία τους ως παιδιά και νέοι/-ες, που αποτελούν κινητήριους μοχλούς της εκπαιδευτικής τους επιτυχίας, και μπορεί να έχει αντίκτυπο στις σχολικές επιδόσεις και την ευημερία τους.
- Η οικοδόμηση μιας σχεσιακής κοινότητας εγγύτητας και αλληλεγγύης, η ενθάρρυνση και η υποστήριξη έργων και πρακτικών όπως το πρόγραμμα καθοδήγησης (από συνομηλίκους/-κες), μπορεί να γίνει ουσιαστική γέφυρα για την επιτυχία των μαθητών/-τριών και του σχολείου.
- Για να είναι επιτυχής η υλοποίηση του προγράμματος καθοδήγησης, πρέπει να συμμετέχουν οι εκπαιδευτικοί και άλλοι/-λες επαγγελματίες (π.χ. άλλοι εκπαιδευτικοί, ψυχολόγοι), ώστε να μπορούν να παρακολουθούν, να μεταπαρακολουθούν και να ενισχύουν τις δραστηριότητες και τις σχέσεις μεταξύ των μαθητών/-τριών.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΡΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Red Barnet, MHPSS Collaborative

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας «Ορίζοντας Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της Συμφωνίας Επιχορήγησης αριθ. 101061288. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συντάκτη/-κτών και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Έρευνας. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.